

חבית פרק שנים ועשרים שבת

קמו.

עין משפט נר מצוה

כד א"י פ"ג מ"ג מ"ג
 הלכה ב סגן א"י פ"ג
 טו"ש א"י פ"ג מ"ג מ"ג
 פ"ג
 כה ב מ"ג טו"ש א"י
 טו"ש א"י פ"ג מ"ג מ"ג
 פ"ג
 כו ג מ"ג טו"ש א"י
 טו"ש א"י פ"ג מ"ג מ"ג
 כז ד טו"ש א"י פ"ג
 טו"ש א"י פ"ג מ"ג מ"ג
 כח ה טו"ש א"י פ"ג
 טו"ש א"י פ"ג מ"ג מ"ג
 כט ו טו"ש א"י פ"ג
 טו"ש א"י פ"ג מ"ג מ"ג
 ל טו"ש א"י פ"ג מ"ג מ"ג
 הלכה טו סגן א"י פ"ג

לעזי רש"י

פ"ינדר"א [פ"ינדר"א]
 לנקב.

רבינו הגנאל

מג"י שובר אדם את
 החבית לאכול ממנה
 גרוגרות כו"י א"י הששי
 לא [שנן] שובר את החבית
 לאכול ממנה גרוגרות אלא
 הרוסות, אבל מפורדות אינו
 שובר החבית, אלא מוציא
 גרוגרות ואוכל ואינו שובר.
 ואוקימנא למתניתין כו"י
 נחמה מוקמינן גרוגרות
 ולא קמי פירוש, והא
 דתניא רש"י אומר מביא
 אדם חבית של יין ומתין
 ראשה בסייף ומניחה לפני
 האורחים בשבת ואינו
 חושש, ורבנן, וכן הוא דתני
 וחוללת של תפוחים ושל
 גרוגרות (ומתיר ומפקיע
 חוץ, ורבנן, והא דתני
 מביא אבל לא מפקיע
 ולא חוץ, ר' נחמיה
 דאמר אפילו תרודו ואפילו
 טלית אין יטלולין אלא
 לצורך תשמישו, בעי מנייה
 מבי ששת מוח למיברו
 חביתא בבורטיא, פי
 חביתא, פי מגופה סמו
 החבית, דברי ר' יהודה,
 והכמים מתירין והלכה
 כחכמים, והני מילי שהיא
 הנקב בנג בכסוי אבל לנקב
 נקב מצד הכסוי אסור,
 בנקב ומרחיבו נמצא מתקן
 פתח, שאילו לא היה קטן
 ואינו יכול לקלח ביונק
 לא היה מרחיבו, והנה
 מתקן פתח, ולמה מותר,
 ופירק רבא מן התורה כל
 פתח שאינו עשוי להכניס
 ולהוציא אינו חשוב פתח,
 ואלו הנקבים כולן אין
 מניסין בהן אלא להוציא
 הן עשויין בלבד ומותרין,
 ורבנן גזרו על כל נקב
 מפני שלא יפתחו נקב בבית
 התרנגולין, והוא הנקרא
 לול של תרנגולים כדכתיב
 ובלולים יעלו, וזה לול
 של תרנגולים עשוי להכניס
 ורהוציא החמות והוא
 כמין פתח אסור, ומפני
 שהוא פתח גמור אסור מן
 התורה, גזרו על כל נקב,
 אבל ההרובה שאין אדם
 מרחיבו בלול של תרנגולים

שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות. בגמרא מוקי לה דזרוסות לרבי נחמיה אכל לרבינן דרבי נחמיה שרי אפילו מפורדות ומינה לרבי מהא דמתן צפרק ככל מערבין (עירובין דף נד: ושם) גבי עירוב נתנו במגדל ונועל בפניו ואכד המפתח הרי זה עירוב ופריך בגמרא אמאי הוה במתקן אכד ועירובו במתקן אכד הרי הוה עירוב ופריך בגמרא אמאי הוה הכא במגדל של (א) צינן עסקינן ור"מ היא כו' ואמאי מצעי ליה לאוקמא הכי ומעיקרל נמי מאי קאמר והלא יכול לשבר ולפתוח את המגדל וליטול את העירוב כי היכי דהכא שרי לשבר החבית וליטול הגרוגרות ואם באת לחלק צינן נעילה ועירוב נעילה הגרוגרות א"כ קשה היכי מוקי לה התם כו' מאיר ונראה דהתם אסור לשבר את המגדל והכא דשרי לשבר את החבית משום דמיירי צפרק כדמיירי לה צבינה פרק המניח כד' יין (דף לג: ושם) ומפ' רש"י התם דהיינו חבית צורה ומדקצין צריה צפרק של עץ עשושה ממנו זפת וקורין ריש"י א"כ ומש"ה דוקא חבית שרי דמחמת גריעותו לא חייס עליה וליכא למיחש שמא יתכוין לעשות כלי וכן כולה שמעתא דהכא צפרק כדמיירי לה צבינה פרק המניח כד' תמן שובר אדם את החבית כו' ועלה משני משני צפרק צפרק מ"מ אפילו לרבינן מיבעי לאוקמי הכי דרבינן לא פליגי אדר"א דקאמר לא יקטנו פי' לא יקטנו את ההדס להריח בו אלא משום דליהו צבינה ליה דקצטימת קיסס חייב חטאת שקטוטמו לחצות צו ציניו"א וא"כ אי לא מוקמינן לה צפרק צפרק עליהו איכא למיפיק וליה ליה דתמן כו' הלכך מיבעי לן למימר דליניא דכולהו מיירי מתניתין צפרק צפרק והשתא ירושלמי צפרק ככל מערבין מלאכה הדא דמימא במגדל של אפן אכל במגדל של עץ נעשה כשובר החבית לאכול ממנה גרוגרות.

מתיר ומפקיע חוץ. אומר רבי מההיא דעירובין (דף נד: ושם) יש ללמוד דהא דלמרינן (צ"ח דף נא:) חוממות שכלים מתיר ומפקיע וחומתן היינו כגון דקטיר צבינתא אכל פומתת של עץ ושל מתכת אסור לשבר ולהפקיע מדקשיא ליה התם אמאי הוה צפרק אכד ועירובו במתקן אכד דפשיטא ליה שאינו יכול להפקיע הפומתת וליטול העירוב אע"פ שסתם מגדל שכלל הש"ס הוה כלי כמו האד צבי לצית וצפור למגדל וכי ההיא דכריס כל הכלים (לעיל קכג:) וצמסקא נמי לא צעי לאוקמי אלא צקטיר צבינתא דהיינו דוקא חוממות שכללים אכל דבר שזק חזק כעין פומתת לא הוה שרי מ"מ (מ"ט).

הא רבנן והא ר' נחמיה. תימה לי אמאי לא מוקי תרוייהו כו' נחמיה והא דקמי ממיירי מפקיע וחומתן צ"ע והא דקמי ממיר אכל לא מפקיע וחומתן דשרי דליכא תנא דס"ל הכי אליניא דר' נחמיה צבינה צפ' המניח כד' יין (צג:) י"ל דניחא ליה למימר דהא כרנן מנימא תרוייהו כו' נחמיה:

כשצא נחש על חוה. כשנתן לה ענה לאכול מן העץ צא עליה דכתיב (בראשית ג) הנחש השיאני לשון נשואין: גרים מאי שלא היו על הר סיני מהיכן פסקה וזהמל: מולייהו הוה. צבינן. וכל שעמדו על הר סיני נתקדשו ונטהרו ונתפראו מכל מוס ואף עוריס ופסחים שהיו בישראל דתניא בפרסי: **ופליגא.** הוה לא למיך ללא פסקה וזהמל עד סיני: **מתנן' שובר אדם חבית.** מליאה גרוגרות צסכין או צסיף לאכול ממנה גרוגרות דאין צמקלקל שום אסור בשבת: **ונלמד שלא יתכוין לעשות כלי.** לנזקקה יפה צפתח נאה: **אין נוקצין מגופה.** הדוקה (א) צפה החבית לעשות נקב אלא נוטל את כולה אכל כי נקבי לה מתקן פתח: **וחכמים מסיין.** דאין דרך פתח לחבית צכך: **ולא יקנה מאידה.** בגמרא מפרש לה: **שוא ממתה.** ויש כאן משום ממתק: **עירוב מדינה.** מהמטא. שמא מירח השעה לדוקקה צדופני הכלי סביב הנקב: **גב' לא שנו.** דשובר חבית ומטלטל סייף לכת: **אלא נדרוסות.** שהגרוגרות לרוסות צביגול וחומתין ממנו צקורדוס או צסיף ואידי דמטלטל סייף לחתוך גרוגרות צכר ציה נמי לחבית: **אכל מפורדות.** שא"כ לחתכן לא יטלטל סייף לשבור חבית (ה) דמתנן ר' נחמיה דלמך אין כלי ניטל אלא לתשמיש המיוחד לו כדמיקי לקמן: **ואינו חושש.** ואע"פ דתמן לאו למתכיה קאי: **רבנן היא.** דפליגי אדר' נחמיה ואמרי כל הכלים ניטלים לצורך ושלא לצורך: **חפולות.** כלי של כפות תמרים ועשויין (ה) כמין סלים ונומנים לתוכן תמרים רעים להצביל: **אכל לא מפקיע.** ואת ששרות החבל ככלי: **ולא חושך.** דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו וסכין אינו עשוי לכך: **למיצרו.** לתחוב פ"ינדר"א צלע"ו: **צבורטיא.** צרומח לתחובו צדופניה לנקוב: **לעין יפה.** להרכיב מוצא היין צכק גדול מדלל נקבי ליה כדרך הנוקצין נקב עגול ויפה: **הסם ודאי לעין יפה קמיכוין.** שמרחה פיה למטה ממגופתה כדקתני מתחא את ראשה. שפת פיה: **לפסוחי מיפפת.** יטול מגופתה: **למעלה.** צראש המגופה התם הוה דשרו רבנן דלאו אורחא למיעבד פתחא התם אלא נוטל כל המגופה: **אכל מלדה.** ומנין דעבדי לה משום פתחא ואינו רוצה לפותחה למעלה שלא יפול עפר או פסולת ציין: היינו דקמינן ולא יקנה מלדה. ואמגופה קאי ודברי הכל: **מחלוקת מן ה'.** התם הוה דקאסר רבי יהודה משום דליכא דעבדי ליה פתחא: **אין נוקצין נקב חדש.** ככלי: **נקב ישן.** שנסתם דכי חוזר ופתח לאו כעושה פתח הוה שרי עשוי ועומד וסמימתי לאו כלום: **אוסופי נמי חקקין פתחא.** שמרחיבו ויש כאן משום גמר מלאכה: **הנלא סרחון שלא ימותו התרנגולין:** ואם צא להוסיף מוסוף. ולא גזרינן דילמא אחי לאוסופי צלול של תרנגולין דלא מוסוף איניש עליה: **מחוסף מוסוף אוסופי ודאי**

(א) ע"ו כג: ימות קאי: (ב) צ"ח א (ג) ס"ח ר' יוסף מעיר: (ד) לעיל קכ"ג. (ה) עירובין לה. צ"ח א. (ו) לעיל קכ"ג. (ז) לעיל קכ"ג. (ח) ועשויים. (ט) וע"פ חו"ס. עירובין לה: ד"ה צבי כסילא.

תורה אור השלם

1 כי את אשר ישנו פה
 עמנו עמד היום לפני ה'
 אלהינו ואת אשר איננו
 פה עמנו היום:

דברים טו ט

הגהות הב"ח

(א) גבי' ההא רבנן היא
 מתימין: (ב) שם בנקב
 ישי: (ג) רש"י ד"ה א"י
 נוקצין וכו' הדוקה כפי
 החבית: (ד) ד"ה אכל
 מפורדות וכו' החבית ס"מ
 ואח"כ מ"ה ואינו חושש
 וכו' קאי סייף ואח"כ סייף
 ההיא רבנן הוה וכו' ואלא
 לנזקין הס"ד ואח"כ מ"ה
 מובני ר' נחמיה היא דלמך
 אין כלי מ"ה לקמן הס"ד
 ואח"כ מ"ה חומתין וכו'
 תמרים ועשויין כמין סלים:
 (ה) חו"ס ד"ה שובר וכו'
 במגדל של בלבים עסקין:

גליון הש"ס

בשרא מוח למיברו חביתא.
 ע"ל דף קמ ע"ב חו"ס ד"ה
 וכו' מה בין:

הגהות הגר"מ

[א] גבי' צעו מיני מרב סתם
 מוח למיברו. ניב ר"ל צמק
 צכק אסור אם ציממא מותר:
 טו:

מוסף רש"י

ישראל שעמדו על הר
 סיני ותקני מכל מוס
 דכתיב (שה"ש ד) כולך יפה
 רעיו עומן און כן (ע"ו צ"ב).
 שובר אדם את החבית.
 מנופה שם זה גרוגרות
 ואוכל ונלמד שלא יתכוין
 לפות השנייה להיות לה
 לפה עשה עור כלי (צ"ח)
 חוששני לו מחטאת.
 חוששני למה חייב חטאת הוה
 (וע"ל קכ"ג). ומתיר ראשה
 בסייף. לפתח את החבית
 (מכות ג).

מוסף תוספות

א. אבל מודו דאיסורא
 איכא, והכא שרינן
 לכתחילה. מוס' ה"א"ש.
 ג. משמע דבלא מוסתקי
 נמי שרי בבלי של עץ.
 חו"ס עירובין לז: ד"ה אמאי
 ועי' מהש"ס. ג. דבבלי נמי
 יש בנק וסתידה. חו"ס.
 עירובין ד"ה ד"ה צעו.